

UČITELJSKI TOVARIŠ

Glasiló avstrijskega jugoslovanskega učiteljstva

Vse spise, v oceno poslane knjige itd. je pošiljati samo na naslov:

Uredništvo Učiteljskega Tovarisa
v Idriji.

Rokopisov ne vračamo.

Vse pošiljave je pošiljati franko.

Učiteljski Tovarish izhaja vsak petek popoldne
Ako je ta dan praznik, izide list dan pozneje.
Vse leto velja . . . 10—K
pol leta 5—
četrt leta 2:50
posamezna številka po 20 h.

Za oznanila je plačati od enostolpne petlit-vrstle,
če se tiska enkrat . . . 14 h
. dvakrat . . . 12
. trikrat . . . 10
za nadaljna izvršenja od petlit-vrstle po 8 h.
Oznanila sprejema Učiteljska tiskarna (telefon št. 118).

Za reklamne notice, pojasnila, poslana, razpise služb je plačati po 20 h za petlit-vrstlo.
Priloge poleg poštnine 15 K.

Naročnino, reklamacije, to je vse administrativne stvari je pošiljati samo na naslov:

Upravništvo Učiteljskega Tovarisa
v Ljubljani.

Poštna hranilnica št. 53.160.

Reklamacije so proste poštnine.

Prihodnja številka „Učiteljskega Tovarisa“ izide dne 17. novembra 1916.

Cejene naročnike opozarjamo na listnico upravnništva v današnji številki!

Sožalje grofa Attemsa.

Le coeur saigne à chaque victime;
mais quand tombent les meilleurs des
meux, on ne peut pas exprimer sa
douleur!

(Srce krvavi ob vsaki žrtvi; a ko
padajo med dobrimi najboljši, ni
bolečini izraza!) Francoski rek.

Dne 16. oktobra 1916. se je vršila seja c. kr. deželnega šolskega sveta za Kranjsko. V poročilu, ki ga je objavil »Slovenec« z dne 17. istega meseca in ki ga priobčujemo danes tudi mi med kranjskimi vestmi, čitamo ta-le stavek: Predsednik izreče zastopnikom učiteljstva sožalje za padlimi in umrlimi tovariši in tovarišicami s prošnjo, naj ga sporočita učiteljstvu.

Ali sta zastopnika učiteljstva v deželnem šolskem svetu, gospoda šolski svetnik in realčni ravnatelj dr. Rudolf Junowicz ter Adolf Sadar, učitelj v prisilni delavnici, to sožalje grofa Attemsa sporočila učiteljstvu ali ga nista, nam ni znano. Morda sta to storila potem uradnega lista »Laibacher Zeitung«; a tga ne moremo vedeti, ker so nam dopošiljanje imenovanega časnika letos ustavili, ko smo ga prej 20 let dobivali v zameno.*)

* Zakaj in na čigav ukaz se je to zgodilo, ne vemo. Uradni list prilitaja malo v izvenredne roke. Zato smo iz njega posneli marsikatero vest, ki se je tikala šole in učiteljstva, da je tako prišla na pravi naslov. To je bilo le koristno. Sedaj smo tega dela oproščeni, kar pa je stvar sam v škodo. A mi nismo krivi, da naše delo ovirajo, namesto da bi ga pospeševali. Uredn.

Toliko le mimogrede! Sicer smo pa uverjeni, da bosta gospoda zastopnika ugodila na seji izrečenim prošnji, saj je sožalje grofa Attemsa namenjeno učiteljstvu, torej mora biti učiteljstvo o tem obveščeno. To zahteva takt nasproti gospodu predsedniku in nasproti učiteljstvu; to pa je tudi v intenciji grofa Attemsa, sicer bi onih sožalnih besed ne bil izrekel.

Po pravici povemo, da smo bili ob tej sožalni izjavi grofa Attemsa prijetno presenečeni, ker nismo še nikoli takih ali sličnih besed čuli iz ust nobenega deželnega predsednika! Res nismo imeli pod deželnimi predsedniki minulih desetletij svetovne vojne, toda smrt je imela vzlic temu tudi pred to vojno v naših vrstah najbogatejšo žetev. Vzrok tej žetvi ni bila sicer vojna na bojnih poljanah, temveč jo je povzročala vojna v hišnem gospodarstvu učiteljskih rodovin, ko so naše gospodinjice pristavljale k ognju prazne lonce in polagale na obedne mize prazne krožnike, v naših domačijah pa je bila stalni gost skrb, bolezen in smrt! Bila? Je!

Toda žalost, ki se danes gromadi v naših dušah, je dobila sedaj odmeva in sočuvstvovanja tudi v deželnovladni palači, ker tam ne vlada le birokrat in reprezentant paragrafov, temveč sedi na stolu predsednika deželnega šolskega sveta — plemič po imenu in srcu! Tako nam govori njegovo sporočilo!

Ni nam znano, koliko sta grof Attemsa in njegova rodovina direktno prizadeta od grozot sedanje vojne. Iz bolesti, ki jih čuti lastno srce, izvira v plemenitem in socialno izobraženem človeku želja, da bi bližnikovo srce ne občutilo teh in takih bolečin, ki jih ne more izraziti beseda. Kolikor je v njegovi moči, stori tak človek vse, da prestreže ali vsaj ublaži udarce krute usode, ki lete na soseda. Ako pa vendarle padejo, tedaj dobi tolažbo samemu sebi, če more tolažiti nesrečnike, kakor je zadoščeno njegovi srčni potrebi, ako je v prvem slučaju preprečil nesrečo! — Samo človek, ki je brez srca, krut, ohol in samopašen, tiranski in škodoželjan, ki pozna le samega sebe, ne umeva tiste duševne vzgoje, ki jo diktirajo neminljive pridobitve pedagogike, psihologije in logike tja od časov Komenškega in Rousseaua do monumentov

»aere perennius« Tolstega, Jodla in našega Bežka!

Kdor pa gleda in vidi samo sebe, je slep za lepoto, ki se preliva okrog njega in ki se pretaka iz srca v srce. Individualni egoizem pravimo tistemu čuvstvu, ki vlada tako naturo; čuvstvo, ki je zavrgljivo in mora biti modernemu človeku kot družabnemu bitju odvratno, ako ga vidi pri bližniku, nikar da bi ga še sam negoval v sebi! Dejanja so, ki jih stori človek pod neznosnim pritiskom nepremagljivih razmer in ki se dajo vsaj utemeljiti, dasi so v nasprotju z državnimi in socialnimi zakoni. Dejanja pa, storjena le zaradi samega sebe v utešenje lastnih strasti in le na škodo bližniku, so v vsakem primeru obsodbe vredna, čeprav jih ne vsebujejo določbe kazenskega zakonika. Ko se je tat Izmajlov pogledal v zrcalo, je pljunil v obraz, ki ga je zazrl v njem. Potem se je ustrelil. — To je produkt spoznanja!

Če pa je prišlo izrečeno sožalje grofa Attemsa neposredno in samo ob sebi — toliko plemenitejše! Toliko gorkeje se prilega vse bolnim srcem! Bodi mu izrečena iskrena zahvala v imenu vseh, ki se njih žalostne duše danes sklanjajo nad grobovi tam daleč na bojnem polju in nad grobovi tukaj doma! Povsod leže naši dragi, najdražji mrlič! Vzgojili smo jih v skrbih in pomanjkanju — domovini so dali, kar je zahtevala od njih, potem so legli — in sedaj je konec! Zanje ni nadomestila!

Smrti za domovino, zadana od sovražnikovega orožja — sprejeta je bila brez ugovora, kakor gre junakom! V zadnjem hipu, tam na pragu, ki tajnostno združuje dva svetova, zadnja misel v daljni dom, zadnji dih do svojcev — potem junaška smrt! Doma pa ni samo smrti, doma je tudi težko, dolgo, žalostno hiranje — smrt je samo rešitev. Nekje so hoteli regulirati učiteljske plače, pa so reformirali ves šolski zakon. A ker je bilo treba najprej kruha, je hotela manjšina najprej tega dati! Toda od večine se je oglasilo: Ne! — In sedaj ni zakona in ni kruha, ko bi ga najbolj treba. In če ni pogojev za eksistenco, tudi eksistence ne more biti. To je produkt trme, ki se maščuje — žal — nad nedolžnimi, a ne nad tistimi, ki so ga zagrešili!

Koliko gorja bi bilo manj, da ni tako, kakor je! In ne bilo bi ga, če bi ga naša usoda odločevala človeško čuteča

srca, ki so bolj prevzeta od čuvstev humanitete, kakor pa obvladana od drvenja za smrti, ki stoji zunaj mej kulturnega ustvarjanja in plemenitega uveljavljanja svojih načel! Treba bo mnogo hitrega in brezobzirnega dela, da se popravi krivica in se zatró kalj umiranja slovenskega učiteljstva! — Prepričani smo, dt bo znal mož, ki ume govoriti tolažilno besedo sedaj, ko je na višku žalost in trpljenje celega stanu in stofin onih, ki so z njim sklenjeni in nanj naslonjeni z vezmi ljubezni in krvi, govoriti tudi besedo odločnosti, stvarnosti in resnosti, kadar koli bo braniti naše »časti in pravde«. Govoriti in govorjenje pokazati v dejanju! In to upanje se izraža iz sožalja grofa Attemsa, ki mu brzkone niso neznane znamenite besede nemškega poslanca Scheidemanna, izgovorjene dne 11. oktobra 1916. v nemškem državnem zboru: »Sili nas potreba, da štedimo (ne gladujemo!) s kruhom, a ta nas ne sili, da skoparimo s pravicami!«

Vojna.

IVO VALTRIČ.

Na italijanski fronti je umrl junaški smrti tovariš Ivo Valtrič, poročnik v rezervi in učitelj na Jezerskem. — Pokojni junak je dovršil učiteljske v Celovcu leta 1912 z odliko. Bil je energičen in zaveden slovenski učitelj, ki se je z vso vnemo lotil svojega poklica, hoteč koroškim Slovincem darovati vse svoje zmožnosti in vso svojo ljubezen do slovenskega naroda. Sovražnikovo morilno orožje je namah uničilo vse lepe načrte njegove plemenite duše. Za koroške Slovence je smrt tovariša Valtriča velika izguba.

Bodi junaškemu slovenskemu učitelju častniku neminljiv spomin v naših srcih!

ALOJZIJ HANIN. JAK IT

Iz Celovca nam poročajo: Z brezprimernim junaštvom se je boril na italijanskem bojišču tovariš Alojzij Hanin, pra

LISTEK

Fran Vončina.

Že zadnjič smo razglasili pretožno vest, da je padel na ruskem bojišču junaške smrti naš ljubi tovariš Fran Vončina, učitelj v Žireh nad Idrijo, ko se je prej junaško boril na laški fronti in si zaslužil odlikovanje s srebrno hrabrostno svetinjo.

Bilo je dne 7. avgusta t. l. — Učitelj Vončina in še en njegov vojni tovariš sta čakala v kritju nadaljnega povelja. Okrog njih je treskalo in grmelo, da se je zemlja tresla. Vončina vzame papir in svinčnik in začne pisati pismo svoji zaročenki, ki bi se poročil z njo na prvem svojem dopustu. »Draga Ela! . . . In potem ji pripoveduje, kako strahovit vihar divja okrog njega. Prvo stran je popisal skoro cejo, spravil bi nanjo še potretjo vrsto — toda tisti hip, ko še ni bil končan njegov

pisnemi pogovor z ljubljeno nevesto, pribruni in udari granata — in tovariša Vončina ni bio več! Ko so ga iz ruševin odkopali, so dobili njega in njegovega vojnega prijatelja ubita, Vončina je krčevito stiskal v levici nedogotovljeno pismo, ki so ga poslali njegovi nevesti v dokaz, da mu je bila ona zadnja v mislih. . . .

To je tragedija, ki se čuje kakor pravljica, toda je — žal! kruta resnica.

Pokojni tovariš Vončina je bil idealen slovenski fant — lep po duši in telesu! Z vsem svojim bistvom je stal na naši strani, stremel vedno po izpopolnitvi svojega strokovnega znanja, darujoč iz svoje srčne zakladnice slovenski mladini, kar je nosil najlepšega in najplemenitejšega v sebi. Zato pa se ga je mladina oklepala z vso ljubeznijo. Ni gledala v njem strogega, mračnega učitelja, temveč je videla v njem svojega dobrega prijatelja, ki mu je ljubezen in iskrenost sevala iz prijaznih oči, ki se je čisto približal mladim srcem, se jim poenačil, z njimi čutil, z njimi hrepenel kvišku do lepote in resnice!

Ker je bil odkrit v besedi, dober v dejanju, pošten v mišljenju in plemenit v čuvstvovanju, ni mogla njegova pot izven šole nikamor drugam nego v vrste žirovskega Sokola! Tam je blagodejno, vzgojvalno in dvigajoče vplival s svojim mirnim in taktim vedenjem ter svojo neumorno delavnostjo na vso okolico. Sam glasbeno izobražen, je organiziral v društvu mešanji pevski zbor, ki se je že izkazal z izvajanjem tudi težkih skadb. A dela mu ni bilo dovolj samo v Žireh. Kadar je prihajal na svoj dom v Idrijo, je zbiral okrog sebe brate pevce ter družil in spajal njih glasove v harmonični skladnosti.

Smoter njegovega življenja mu je bilo darovanje in izrabljanje vseh lastnih zmožnosti v korist splošnosti in skupnosti, a sredstvo mu je bilo pozitivno delovanje — vse, kar zahteva od slovenskega učitelja nauk in ukaz njegovega stanu ter lepota in vzvišenost sokolske ideje!

Z eno besedo: bil je slovenski učitelj — pionir kulture!

Zato nam je tako hudo, ko nas navdaja težka misel, da se nikoli več ne vrne v našo sredo! In toliko huje nam je, ker vemo, da je bilo njegovo delo šele na početku razvoja. In če je sedaj rodilo toliko lepega sadu, kolko smo mogli šele pričakovati od njega, ko nam po vojni pridejo blažje in pravičnejše razmere! Žrtve iz naših vrst velevajo, da bodo morali tisti, ki ostanejo živi, podvojiti svoje delo, da vsaj malo nadomestijo one, ki mladi in polni idealov umirajo za domovino! In v takem delu bo tudi tovariš Vončina živel naprej!

To in ono izza preteklih dni.

III.

Ko sem dovršil učiteljske, me je zanesla usoda, kakor sem omenil to že v prejšnjem poglavju, na Kranjsko. Kaka čuvstva so me obhajala, ko sem romal v kraj, kamor mi je velel iti prvi dekret!

porščak in učitelj v Kotejah. Na bojišču si je nakopal zavratno bolezen, ki je uničila mlado, lepo in nadopolno življenje tega vrlega koroškega slovenskega učitelja. Pokopali so ga v Perginah na Tirolskem. — S tovarišem Haninom so izgubili koroški naši bratje krepko oporo v kulturnem svojem prizadevanju, z njegovo smrtjo se je zredilo že itak pičlo število slovenskih učiteljev, ki širijo prosveto po slovenskem delu našega Korotana. — Tovariš Hanin je bil doma v Šmihelu pri Pliberku, kjer je imel tudi posestvo.

Bodi idealnemu slovenskemu učitelju, ki je umrl v službi domovine, ohranjen trajen spomin v naših vrstah!

CELOKUPNE IZGUBE VOJUJOČIH SE DRŽAV

znašajo po računu, ki ga je napravilo kopenhaško društvo za študij socialnih posledic svetovne vojne, v prvih dveh vojnih letih 4.631.500 mrtvih, 12.245.300 ranjenih in 3.373.700 invalidov.

SESTRA RIMA.

Minister Barsilai je govoril v Rimu množici ljudi ter je dejal, da Italija noče miru in ne odneha prej, preden ne dobi Trsta in vse obale Jadranskega morja. Trst je imenoval sestro Rima. — Vederemo!

SPORAZUM MED NARODI.

Avstrijska zveza za splošni sporazum med narodi, »Para pacem« imenovana, priobčuje v svojem glasilu odgovore, ki jih je dobila od raznih odličnih oseb na vprašanje: »Je li želiti in ali je času primerno, da že sedaj zavzamemo stališče proti stremljenju, ki bi mogla po sklepu miru skupno delo narodov otežiti ali popolnoma preprečiti?« Med drugimi odgovori beremo tudi odgovor vseučiliškega profesorja Slovenca dr. M. Murka v Gradcu, ki se glasi: »Na znanstvenem poprišču so bili prevzetnost in domišljavost, omalovaževanje ali preziranje — iz kateregakoli vzrokov — del večjih ali manjših narodov že sedaj zlo in bodo vbodoče še bolj. Vsekakor se je mogoče seznaniti z delom drugih narodov različnim potom, a pismeno in osebno občevanje bodo vedno najboljši pospeševalci in zato tudi medsebojna potreba. Samo oblike teh odnošajev se morejo do gotove stopnje izpremeniti, a njihova obnova bo deloma odvisna od takta. Kar se tiče kongresov, bo vbodoče prav in stvari jako koristno, da pride pri tem značaj monarhije kot zveze različnih narodov do primerne izraza. Na gospodarskem poprišču so narodi zavezani na medsebojno zamenjavo blaga, vendar bodo tu interesna nasprotja tudi vbodoče igrala veliko vlogo in provzročala negotovost v odnošajih. Jaz sem seveda tudi proti vsakemu hujskanju, pač pa bi pozdravil, ako bi se pripadniki monarhije in vedni meri spoznali in uživali lepote in prednosti vseh svojih dežel, kar bi se jim moralo vsekakor tudi olajšati. Za svetovni položaj monarhije bo rešitev narodnih vprašanj in izkoriščanje — ne pa zavira moči vseh njenih narodov velikega pomena.«

VIŠJA KULTURA IN IZOBRAZBA PROTI NACIONALNEMU PRINCIPU.

V Neaplju se je vršil kongres južnoitalijanskih republikancev. Poslanec Colajanni je branil pridružitve republikancev k vojnim strankam. Sklenilo se je, da povsod, kjer se ne da uporabiti nacional-

Malo prtljage sem imel s seboj, le en zaboj z obleko in knjigami, pa še manj je bilo v — žepu... Toda ko sem došel v kraj bodočega mi službovanja, me je kmalu minila malodušnost. Prijazno so me sprejeli pri gostilnici, kjer sem odložil vse svoje »imetje«, in prav prijateljsko mi je segel v pozdrav v roke prihodnji moj šef, čestitljiv mož orjaške postave, že priletel, a poln milobe in očetovske ljubezni. Povedel me je koj v šolo ter mi pokazal tu bodoče moje stanovanje, lepo, prostorno sobo. Meni se je ob tem pogledu omračil obraz: seveda prostora dosti, a ničesar deti vanj... Toda oče nadučitelj je umel brati raz moj obraz. »Nič skrbi; dobili bomo vso, česar rabite za prvo potrebo.« — Viktorija! Zdaj pa so se iskriale moje oči radosti. Stisnem priletnemu možu roko, najrajši bi ga bil v veselju svojem kar objel... »Bežite, to je že tako. Vsak začetek je težak. Meni se ni nič bolje godilo. Vam bom že še pripovedoval. — Zdaj pa stopiva spet v gostinico, kjer boste imeli hrano. Predstavim Vas gospodi, prtljago pa Vam dam

principa, mora odločiti višja kultura in izobrazba. Tako bi se pomagalo do zmage italijanskemu minoritetnemu pravu ob Adriji in na Balkanu.

SPOZNAVJE.

Čuli smo že več nemških glasov, ki svetujejo nemški javnosti in jo prepričujejo, da mora revidirati svoje stališče nasproti slovenskim narodom. Tako se godi v Nemčiji. To spoznanje pa prodira tudi v Avstrijo. V Pragi izhaja znanstvena revija »Deutsche Arbeit«, ki v zadnji številki prinaša kar tri sestavke o slovanskih problemih. Članek dr. Spina misli napisati celo vrsto člankov, v sedanjem pa pravi Nemcem, da Slovanov, čeprav imajo z njimi 2000 km dolgo jezikovno mejo, ne poznajo, zato naj se začno učiti slovanskih jezikov; seveda se morajo odreči raznim predsodkom in temeljito in pravično preiskovati slovansko življenje. —

PRIJATELJI MIRU.

Pod tem naslovom objavlja angleški list »The Arbitrator« okrožnico, ki pravi na svojem koncu: »Iz osebnih in javnih ozirov želimo konec klanja. Ne moremo pa pritrčiti koncu vojne, ki bi se mogel smatrati kot upravičbo nemške vlade na podlagi uspeha, kar bi utrdilo prestiž militarizma ter iznova naložilo vsem narodom breme oboroženja. Vemo, da ni mogoče uničiti velikega naroda, in stremljenje, to storiti, pada nazaj na one, ki to mislijo. Če govore naši ministri o uničenju pruskega militarizma, mislijo končati sistem, ki je prisilil vso Evropo, da se je oboroževala, in ki sili sedaj, da ubija milijone svojih sinov. Ta sistem je sedaj mogoče odpraviti, če je Nemčija pripravljena sprejeti, kar večina drugih narodov že dolgo želi: Rešitev meddržavnih sporov potom mirovnih razsodišč ali s pomočjo sodelovanja na posvetovanjih in ne s tajnimi grožnjami z mečem.«

DAVKI ALI POSOJILO?

Avstrija stoji pred razpisom novega vojnega posojila. Ob tej priliki predlaga »Prager Tagblatt«, naj se namesto posojila poviša po angleškem vzorcu za pet odstotkov davek od imetja, in sicer sorazmerno večja imetja bolj občutno kot manjša. Ravnotako naj plačajo oni moški, ki niso pod orožjem, pristojbino v večjem obsegu.

NOV OKROŽNI ŠOLSKI NADZORNIK V PEČI NA SRBSKEM.

S Cetinju v Črni gori nam poročajo, da je c. in kr. gener. vojaško guvernerstvo imenovalo enoletnega prostovoljca, bivšega nadučitelja v Batujah na Goriškem, tovariša Fr. Merljaka, za okrožnega šolskega nadzornika v Peči na Srbskem. Čestitamo in iskreno pozdravljamo vrlega tovariša!

Prekoračili smo tretji milijon!

DELO SLOVENSKEGA UČITELJSTVA ZA »RDEČI KRIŽ« IN DRUGE VOJNOPOMOŽNE SVRHE.

Njevi darovanja: Vodstvo slovenske dekliške šole na Acquedottu v Trstu nabranih med učenkami 19 K 20 vin.; vodstvo slovenske mestne ljudske šole v Rojanu nabranih med učenci in učenkami 20 K; pripraviljalnica v Trstu 200 K; šolska pri-

zanesti v šolo.« — In šla sva. Kmalu sem bil znan z najvplivnejšimi možmi v kraju. Led je bil prebit. Radosti in tihe zadovoljnosti se mi je topilo srce. —

Kmalu sem se uživil v šolsko življenje. Seveda mi kot novincu šlo težko tuintam; saj vemo, kaj smo se tozadevno vadili na učiteljsku. Zaupno sem se obrnil večkrat do ljubeznivega šefa, češ, naj mi svetuje to in ono. A on: »Bežite, Vi veste to bolje, ko jaz starec. Vi ste iz nove šole, ste se več učili, kakor jaz. Vi že veste. Le delajte, že pojde!« Jaz pa: »Gospod nadučitelj, Vi ste star, izkušen šolnik; to velja, in prosim Vas, da mi svetujete!« — »Bežite, je že nekaj res; a kaj bom jaz, moja metoda je zastarela.« — »A prosim, vendar bi se rad naučil česa tudi po starem.« — Tačas me je zaupno pogledal ter rekel: »No, če Vas zanima, kako jaz postopam, prsto Vam, pridite, kadar Vam drago, k meni v razred.« (Mož je vedno poučeval v najvišjem razredu.) In šel sem večkrat k njemu poslušati, in nikdar mi ni bilo žal tega. Ko sva zaupno časih kramljala pri kozarcu

reditev v Kopru daljnih 10 K; v Idriji, in sicer: c. kr. dekl. rudn. lj. šola 1311 K 52 vin., c. kr. deška rudn. lj. šola 829 K 12 vin., gospodnja šola 42 K 24 vin., skupaj v Idriji 2182 K 88 vin.; v Ajdovščini 1050 K; v Litiji 295 K 02 vin.; v občini Lancovo učiteljica Apolonija Zupančeva in učitelj Ivan Šega ter Anica Derničeva 138 K 60 vin.; Mestna hranilnica v Radovljici na predlog učitelja Ivana Šege kot ravnateljica tega zavoda 200 K; v Kranjski gori 1317 K 03 vin.; v Št. Vdu pri Zatični 1200 K; v Štanjelu 159 K 43 vin.; šola Brezovica in Artviže (Istra) 140 K; v Kringi (Istra) 185 K; Predoslje 459 K 62 vin.; učenke dekliške ljudske in meščanske šole v Ljubljani 190 K; izven Dni darovanja: Otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah 96 K 70 vin.; tedenski doneski v šolskem letu 1915./16. učenec v Radovljici 319 K 60 vin.; učiteljsvo dekliške in deške ljudske šole v Trbovljah 14 K; učiteljsvo v Ljutomerskem pol. okraju 58 K 40 vin.; šolska mladina v Štanjelu v »Tednu Rdečega križa« 702 K 52 vin.; učenci pri Sv. Kunigundi na Pohorju 92 K 79 vin.; skupaj 9050 K 79 vin.

V 21. številki izkazanih 206.572 K 65 v. Danes izkazanih 9.050 »79»

Doslej nabranih 215.623 K 44 v.

IV. VOJNO POSOJILO.

Mestna hranilnica v Radovljici po prizadevanju učitelja Ivana Šege, ravnateljica tega zavoda, 350.000 K; pri šolski nabiralnici pri Sv. Kunigundi na Pohorju podpisanih 600 K; otroci ljudske šole na Gradišču pri Renčah podpisali 1000 K; skupaj 351.600 K.

V 21. številki izkazanih 2.362.738 K — v. Danes izkazanih 351.600 »—»

Skupaj IV. voj. posojilo 2.714.338 K — v.

SREDNJE ŠOLE.

Dnevi darovanja: Realka v Idriji 400 K; moško učiteljsko v Ljubljani 1026 K 54 vin.; realka v Ljubljani 2881 K 50 vin.; II. državna gimnazija v Ljubljani 2242 K 01 vin.; I. državna gimnazija v Ljubljani 3299 K 40 vin., ki pa smo jih izkazali že zadnjič, torej niso vštete v vsoti na tem mestu; skupaj 6550 K 05 vin.

V zadnji številki izkazanih 33.004 K 06 v. Danes izkazanih 6.550 »05»

Doslej nabranih 39.554 K 11 v.

DENARNI USPEH DELA SLOVENSKEGA UČITELJSTVA V DOBI VOJNE DO DANES.

Za »Rdeči križ« itd. 215.623 K 44 v. III. vojno posojilo 278.748 »69» IV. vojno posojilo 2.714.338 »—» Srednje šole 39.554 »11»

Končna vsota 3.248.261 K 24 v.

Karel grof Stürgkh.

Po vsem kulturnem svetu je sedaj že znana strašna vest, da je v soboto, dne 21. oktobra t. l., ustrelil pisatelj dr. Friderik Adler na Dunaju ministrskega predsednika Karla grofa Stürgkha. Karel grof Stürgkh je bil rojen leta 1859. v Gradcu in je na graškem vseučilišču študiral pravo. Meseca avgusta je vstopil v državno službo na štajerskem namestništvu. Leta 1886. je kot koncipist vstopil v naučno ministrstvo in je bil dve leti pozneje imenovan za ministrskega podtajnika. Izstopil pa je kmalu nato iz državne službe in je bil leta 1891. v veleposestniški kuriji izvoljen v štajerski

vina, in mi je prijazen starček pripovedoval marsikaj iz svoje prakse, takrat sem mu pa odkril, kaj mi je ugajalo pri njegovem uku. Ves vesel se je ob tem starček vedno odrezal: »Bežite, kaj bo tak starec; vi mladi to vse bolje razumete!« Pogledal sem ga zaupno in vdano, in pogled mu je povedal več, nego bi mu povedalo tisoč besed. Razumela sva se! Odkrito pa moram reči, da sem se ob hospitalitajah v njegovem razredu več naučil, ko vsa leta na učiteljsku. —

Zakaj pripovedujem to? — Srečen oni začetnik v našem stanu, ki pride k pravemu predstojniku! To velja več, ko bogve kaj. Marsikateri učitelj bi bil danes srečnejši v svojem poklicu, ako bi bil koj s početka nalezl na voditelja, ki je bil mož na svojem mestu.

Krepko zdravstvijte!

Slamoštev.

deželni zbor. Leta 1894. je bil kot dvorni svetnik poklican v naučno ministrstvo in je dobil referat o srednjem šolsstvu. V tem času — bilo je leta 1896. — se je vršila v državnem zboru tudi znana razprava o celjski slovenski gimnaziji, zaradi katere je padlo Windischgrätzovo koalicijsko ministrstvo. Po tem dogodku je grof Stürgkh zopet izstopil iz državne službe in odložil svoj državnozborni mandat. Isto leto je bil pa izvoljen zopet v veleposestniški kuriji v štajerski deželni zbor. Pod Badenijem je bil grof Stürgkh leta 1897. zopet po veleposestvu izvoljen v državni zbor. Po Badenijem padcu zaradi nemške obstrukcije se je grof Stürgkh decembra meseca leta 1897. pogajal z njegovim naslednikom baronom Gautschem glede opustitve nemške obstrukcije in zopetne otvoritve državnega zbora. Pogajanja so ostala brezuspešna. Ko je za Gautschem prišel februarja meseca leta 1899. Thun, je bil Stürgkh proti vsakemu pogajanjem. Za Claryjevega ministrstva je Stürgkh posredoval za obustavitev mladočeške obstrukcije, a ko je leta 1901. prišel Koerber, je bil grof Stürgkh za državno gospodarsko kompromisno politiko. Isto leto je postal tajni svetnik. Leta 1902., ko je prišlo zopet na dan vprašanje celjske slovenske gimnazije, je predlagal Stürgkh, naj se celjske slovenske paralelke premeste v Maribor in tam ustanovi samostojna slovenska gimnazija. Predlog je bil sprejet v odseku, a je propadel v zbornici z glasovi klerikalcev in Italijanov. Za posvetovanja o volilni reformi je bil Stürgkh proti splošni volilni pravici. Leta 1907. je kandidiral v okraju Radgona—Fehring—Cmurek, a je propadel. Dne 10. februarja leta 1909. je bil grof Stürgkh kot naučni minister poklican v Bienenlovo ministrstvo. Meseca junija istega leta je prvokrat predložil zbornici predlogo o italijanski pravni fakulteti. Naučni minister je ostal tudi potem, ko je Bienenloha nasledil Gautsch. Grof Stürgkh je kot naučni minister stopil v ožje stike s klerikalnimi in krščansko-socialnimi strankami. Prvo znamenje te njegove nove orientacije je bila zatvoritev učnih zavodov društva »Freie Schule«. — Dne 31. oktobra leta 1911. je bil sam imenovan za ministrskega predsednika.

UČITELJI, UČITELJICE IN VRTNARICE Z GORIŠKEGA, S TOLMINSKEGA, S KRASA, Z VIPAVSKEGA TER IZ ISTRE. ki so zapustili svoje službeno mesto ter bi bili pripravljene sprejeti službo na tukajšnji taboriški šoli, prosim, da mi določijo svoj natančen naslov. Nameščenec bo imel poleg svoje plače brezplačno hrano in stanovanje ter prejel mesečno nagrado. Istočasno naj blagovole poročati, so li zmožni poučevati v hrvaščini, oziroma v godbi. — A. Dominiko, š.v. Steinklam N.-O., Fluchtinslager.

UPRAVITELJSTVO BEGUNSKIH BARAK V STEINKLAMMU

nad St. Pölnom potrebuje za ljudske šole v Steinklammu in bližnjem Kammerhofu štiri učne osebe, eventualno štiri učitelje, ki so vojaščine presti. Prosilci naj vložijo prošnje pri »Posredovalnici za goriške begunce« v Ljubljani, Dunajska cesta št. 38. I.

Stipe Ferluga.

(Konec.)

Vso svojo neupogljivost v boju za pravičnost je pokazal Stipe Ferluga o priliki, ko je imel prejeti prvo petletnino. Magistrat mu prve petletnine ni hotel priznati, ni izplačati, češ, da je priznavanje petletnine povsem v njegovi moči, petletnina je — po magistratovem nazoru — bila neka »grazia« (milost), a noben »diritto« (pravica) dotičnega učitelja. Ker se pa Stipe Ferluga ni vdal malo mikavnemu zgledu klečeplaztva pred ital. »liberalno« stranko, ki mu ga je podajala večina okoliškega učiteljsva še iz prejšnje dobe, seveda ni užival »milosti«. tedanjih mogotcev. Ker je hotel tu Ferluga prebiti enkrat za vselej železni obroč materialne odvisnosti, ki je grozil zadušiti vsak svobodnejši gib med tržaškimi slovenskim učiteljsvom, je enostavno tožil magistrat. Pravda se je vlekla celih pet let. Koliko grenkega je Ferluga medtem prestopal, si lahko mislimo. Slednjč je Ferluga pravdo dobil na upravnem sodišču na Dunaju. Zastopal ga je dr. Ivan Tavčar, takrat državni poslanec. S to svojo pravdo in v njej izkazano dosledno vztrajnostjo si je tovariš Ferluga priboril pač hvaležnost sodobnih in sedanjih tovarišev.

Razvijal se je Ferlugov bodrilni duh sprva v ožjem krogu okoliških tovarišev. Bil jih je cel venec, in skoro vsak izmed njih je imel svojčas svoj pomen. Večina njih še služuje, kakor Fr. Martelanc, A. Požar, A. Gernek, pred Ferlugo je stopil v pokoj Jos. Pertot, ki mu je usoda na-